MİNİMALİST BİR AFİŞ SANATÇISI:

PIERRE MENDELL[1]

Tuğba GAYRET[2]

ÖZET

Almanya'nın Essen şehrinde doğan Pierre Mendell (1929-2008), dünyanın önde gelen grafik tasarımcılarından biri olarak anılmaktadır. 1934 ve 1947 yılları arasında Fransa'da yaşamış, 1947 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ne göç etmiştir. 1953 yılında ise Fransa'ya ailesinin tekstil şirketinde çalışmak üzere geri dönmüştür. 1958 yılında Basel'de *"Schule für Gestaltung"*da Armin Hofmann ile grafik tasarım alanında çalışmalarına başlamıştır. 1961 yılında Münih'te Mendell&Oberer Tasarım Stüdyo'sunu kurmuştur. 30 yılı aşkın bir süredir *"Neue Sammlung"* ve *"The International Design Museum Munich"* gibi kültür kurumlarının görsel tasarımlarında yaratıcı rol oynamıştır. 1993'ten 2006'ya Mendell, Münih'te bulunan *"Staatsoper"* için afişler tasarlamıştır. Yaratmış olduğu yüzlerce görsel tasarımın yanında, yalnızca Münih Operası'nın görsel kimliğini değiştirmekle kalmaz aynı zamanda operanın görünenin ardında kendini özgü bir görsel dili olmasını da sağlamıştır. Mendell'in yalın, neredeyse arkaik, görsel dili dünyaca ünlenmiş, özellikle afiş tasarımları New York'ta bulunan *"Museum of Modern Art"* başta olmak üzere pek çok koleksiyonde kendine yer edinmiştir. Bu çalışma, sanatçıya dair minimalist poster çalışmalarını kendi stili ve yaratıcı çalışma teknikleri perspektifinden incelemek maksatlı yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pierre Mendell, Grafik Tasarım, Afiş, Minimalizm.

Gayret, Tuğba. "Minimalist bir Afiş Sanatçısı; Pierre Mendell". *idil* 5.20 (2016): 793-810.

Gayret, T. (2016). Minimalist bir Afiş Sanatçısı; Pierre Mendell. *idil*, 5 (20), s.793-810.

[1] Ankara Üniversitesi 7. Uluslararası Genç Sanat Tarihçiler Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

[2] Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi, Sanat Tarihi Anabilim Dalı / Ankara, tgayret(at)ankara.edu.tr.

A MINIMALIST POSTER ARTIST:

PIERRE MENDELL

ABSTRACT

Pierre Mendell (1929-2008) who was one of the world's significant graphic designer, born in Essen, Germany. He lived in Paris in the years between 1934 and 1947 and than he returned to France for working his families' textile firm. In 1958, He began studying graphic design with Armin Hofmann at *"Schule für Gestaltung"* in Basle. He created Mendell&Oberer Studio in 1961 in Munich. Since 30 years, Mendell, played an important role in the visual identities of *"Neue Sammlung"* and *"Munich International Design Museum"*. Mendell, designed a couple of posters for *"Staatsoper"* in Munich from 1993 to 2006. He is not only created succesfully the visual designs for *"Munich Opera"* but also linked opera house to originality and immediacy from the eyes of people. Mendell who has simple and archaic style in posters, most of them are choosen from *"New York Museum of Modern Art"* collections. This studies' aim is to expain his style through his creations and finding connections between his creativitiy and his minimalist poster works.

Keywords: Pierre Mendell, Graphic Design, Poster, Minimalism.

Giriş

Alman grafik tasarımcı Pierre Mendell (1929-2008), Almanya Essen dışında Hollanda, Paris ve Marseille ve Amerika gibi ülkelerde yaşamış ve çalışmıştır. Vatandaşlık hakkı kazanmasına rağmen Amerika'da kalmayı tercih etmeyen Mendell, kaynaklara göre doğduğu ülkeye ancak 1953 yılında dönebilmiştir. 1958 yılında ordudaki görevini bırakmasının ardından onun için sanat ve tasarım dönemi başlamıştır. Basel Tasarım okulunda eğitimine başlayan sanatçı, bu süre zarfında kendisini tasarım dili olarak etkileyecek isimler ile tanışır ve bunlardan en önemlisi Klaus Oberer ile bir reklam stüdyosu kurar. Tasarım stüdyosunun çıkardığı işler ile Almanya'nın bir nesline ait kültürel tanıtım materyallerinin yayılmasına öncülük etmiştir. İlgi çekici renk kullanımı ve indirgenmiş komposizyon anlayışı ile Dünyaca ünlü bir grafik tasarımcı haline gelmesi de yaptığı afişler ile olmuştur. (Mendell, 1996: 15-20) 79 yaşında hayata veda eden sanatçı, son günlerine kadar üretimine devam etmiş ve Şubat 2008'de son afişini tasarlamıştır. Bu afiş halen New York Modern Sanatlar Müzesi koleksiyonunda bulunmaktadır.

Pierre Mendell'in aldığı ödüller arasında "Alman Sanat Yönetmenleri Topluluğu"ndan aldığı altın madalya, "New York Sanat Yönetmenleri Topluluğu'ndan aldığı altın madalya, en iyi Alman Uluslararası afiş ödülü (Grand Prix) ve "l'Affiche Paris" Uluslararası afiş yarışması kazananı olarak pek çok başarı bulunmaktadır. Eserleri Münih Şehir Müzesi, Berlin Uluslararası Tasarım Merkezi, Milan Aiap Sanat Galerisi, Varşova Afiş Müzesi, Buenos Aires Uluslararası Güzel Sanatlar Müzesi, Mexico Görsel Sanatlar Merkez Müzesi, New York Görsel Sanatlar Müzesi gibi mekânlarda sergilenmiştir. Eserleri halen New York Modern Sanatlar Müzesi koleksiyonuna dâhildir. Pierre Mendell ayrıca 1987 ve 1996 yılları arasında Yale Üniversitesi yaz programı kapsamında İsviçre Brissago kentinde dersler vermiştir. (Mendell, 2006: 34-41)

Tasarımcının geçirdiği üslupsal dönemlerin izinde önemli iki gruba dahil işler dikkat çekmektedir. Mendell, iki Uluslararası aktif kültür merkezi için yaptığı işlerle dünya çapında üne kavuşmuştur. Bu kültür kurumlarından biri olan, *"Die Neue Sammlung"* ile 1980-2003 yılları arasında çalışmıştır. Bu kurum için tamamen kendi içerisinde bir tutarlılığı olan, fakat tek tek bakıldığında çarpıcı parlak fikirler içeren afişler üretmiştir. Aynı fikirsel alt yapıyı taşıyan afişler ürettiği diğer bir kurum ise 1993-2006 yılları arasında *"Bayerische Staatsoper"* olarak kayıtlarda yerini almıştır. Münih'te "Die Neue Sammlung Kültür Merkezi" ile yaptığı anlaşma sonucunda çıkan yaratıcı posterler, 2003 yılında Almanya dâhilinde farklı müzelerde değişik sergi tasarımlarıyla halka açılmıştır. (Mendell, 1996: 21) Hayatı boyunca afiş dışında da tasarım ürünleri ortaya koymuş Pierre Mendell, ağırlıklı olarak afiş tasarımları ile ün

kazanmıştır. Kültür kurumları bünyesinde çalıştığı afişler konu çeşitliliği açısından en zenginleridir. Sergiler, operalar, sosyal sorumluluk projeleri, müze tanıtım afişleri gibi inceleyenler için geniş bir örneklem meydana getirmektedir. 1980 yılından sonra Mendell, *"Die Neue Sammlung"*, 1990 yılından sonra *"Bayerische Staatsoper"* gibi kültür kurumlarına çalışmalarına ağırlık verdiği için, genellikle oluşturulan seçki de bu afişlere yer verilmiştir. Bu kurumlar için yaptığı işler tasarımcıya deneysel bir özgürlük alanı sunduğundan çalışmaları kendi öz tarzını oluşturmasında büyük önem taşımaktadır. (Mendell, 1996: 23)Bu iki kurum için tasarladığı afişler, grafik tasarım tarihi açısından incelenmesi gereken bir örneklem oluşturmaktadır[3]. Bu döneme ait 3.500 eser incelenerek ve tasarım dilleri ayrıştırılarak bir seçki oluşturulmuş ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

1. Pierre Mendell Afişleri

Pierre Mendell'in tasarımlarında bulunan karakteristik elemanlar modern grafik tasarım öğelerinin ötesinde değerlendirilmelidir. "Canlılık, kuvvetli iletişim, şiir ve mizah" afişlerini oluşturan temel unsurlar olarak öne çıkar. En iyi bilinenlerinden çalışmalarından olan "Vitra" ve "Siemens" gibi logo çalışmaları, onun yarattığı kültürel afişler ve kurumsal kimlikler ile birlikte zamanın ötesinde bir çağdaşlığa sahiptir. Tasarımlarındaki başarı çoğunlukla tasarımsal öğeleri doğru kullanmasından çok, öğeleri kavramsal olarak doğru kurgulamasından süregelmiştir. Afiş üzerinde kullandığı öğeler için en doğru konumu, bulduğu fikir ile harmanlayarak elde etmiştir. Gelişi güzel ve hesapsız yerleşimler Mendell'in tarzında kesinlikle rastlanmayan bir kurgudur. (Mendell, 2004)

Çalıştığı kültür kurumlarından olan "Die Neue Sammlung", 1994 yılında İsviçre'de basılan bir sergi kataloğunda Mendell'in işlerinden şöyle bahseder; *"Büyük ölçekli kompozisyonlarda dahi görsel düzenlemeler görebileceğiniz en temiz haliyle çağdaş bir biçimde sunulmuştur. Almanca tek bir kelime dahi anlamayan bir insanın dahi dikkatini çeken dikkat çekici düzenlemeler afişlerde başrol oynar".*[4] Çalışmalarının uluslararası olarak değerlendirilmesindeki en önemli etken de dilinin evrensel oluşu olarak gösterilmektedir. Mesajın net oluşu, altında yazan sloganın

[3] **(29.01.2015) Die Neue Sammlung** http://www.die-neue-sammlung.de

[4] **(29.01.2015) Pierre Mendell Works** http://www.biblio.com/pierre-mendell

zaman zaman okunmasını gereksiz kılmaktadır. Çoğunlukla tek bir imgenin büyükçe kullanıldığı afiş çalışmaları koleksiyonlarda öne çıkar. 1995 yılında tasarladığı "All men created equal" (Tüm erkekler eşit yaratılmıştır) (Resim2) afişinde siyahi bir erkeğe ait portre fotoğrafı yeşil renkte kullanarak ırkçılığa sanatı ile bir gönderme yapar. Bu aslında içerisinde yaşadığı dönem için devrimsel bir karar niteliğindedir. 1986 yılında Die Neue Sammlung için yaptığı çalışmalardan biri olan "Automobile Design Process" (Otomobil Tasarım Süreci) (Resim 3) simetrik olarak afiş alanına yerleştirdiği dört otomobil tekerleği ile bir arabayı bütünsel manada anlatışı ile kendine has bir afiş profili çizer. Afişe göre otomobil halen tasarlanmaktadır ve bu işe önce tekelerinden başlanmıştır. 1992 yılı çalışmalarından olan bir iç mimari sergisine dair tasarladığı afişte ise kullandığı obje yalnızca bir t cetveli olarak görünmektedir. Cetvelin gölgesi ile izleyicilerine cetvelin iç mekânda durduğu izlenimini verir. Gölgenin işlevi bu afişin bir iç mekan tasarımı sergisi olduğunu vurgulamasıdır. Cetvel tasarlanmayı bekleyen boş bir iç mekânda durmaktadır. (Resim 4) 1996 yılına gelindiğinde ise, bir afiş sersisine dâhil olan "Macbeth" oyunu afişinde (Resim 5) simsiyah bir yüzeye gelişi güzel damlamış kan izleri oyunu onun bakış açısıyla özetlemiştir. Kan damlaları siyah yüzey üzerinde kırmızı renkleri ile oyunun dramını vurgular.

Gazeteci Karl Michael Armer'e göre; *"Afişlerin kadrajında geçici olan zaman sonsuz bir ana sıkıştırılmıştır"*. Zamanın kültürel değerleri, beğeni normları seçilen renkler ve kullanılan imajlar ile tarihi belgeler haline dönüşmüştür. Pek çok eleştirmen Mendell adına basılan sergi kataloglarında, tasarımlarının akılda kalıcılığını; espri anlayışına ve güçlü şarkı söyleyen sesine borçlu olduğunu söylemekten geri kalmamıştır. Yaptığı her afiş, her eser aslında sanatçının kişisel olarak yansımasını da içinde barındırmaktadır. (Mendell, 2002: 26-31) 1986 yılında bir yelkenli yarışı için yaptığı afiş emsalsizdir. Fonda kullandığı masmavi renk ile denizi simgeleştirirken, alt bölümünü dalgaları çağrıştırmak maksatlı yırttığı üçgen bir beyaz kâğıt ile sadeleştirir. Bu beyaz kâğıt uzaktan bakıldığında bembeyaz yelkeniyle, mavi sularda salınan tam da bir yelkenliyi çağrıştırmaktadır. (Resim 6) 1989 ve 1993 yılları başta olmak üzere farklı yıllarda Japon afiş çalışmaları için pek çok sergi afişi yapmıştır. Bu afişlerde çoğunlukla Japon bayrağını kullandığı farklı kâğıt dokuları ile simgeleştirir. (Resim 7) (Resim 15) Sunduğu her tasarım çözümü, anlatmak istediği mesajı içermektedir, daha fazlasını değil. Bu nedenle halkın her kesimine hitab edebilen bir tarzı olduğu da yadsınamaz durumdadır.

Resim 1, Pierre Mendell Afiş Seçkisi (Mendell, Pierre. ***"L'Art Pour L'Art"***, Pierre Mendell and Lars Müller Publishers, 1996, Germany kitabından alınmıştır.)

Prof. Günter Rambow ise Mendell'in tasarımlarının kişiliğinden parçaları da barındırdığını şu cümleler ile yorumlamıştır;

> Tüm kurumsal tasarımları aslında bireysel olarak çalıştığı firmaları, ürünlerini yansıtırken aynı zamanda kısmen de kendi kişiliğinin parçalarını farklı kimliklere bölerek tasarımlarının bir parçası haline getirmesi sayesinde eğlenceli ve anlaşılır hale gelmiştir. Kendisi farklı bir kültürel bilgi dağarcığına sahip, herzaman zevk sahibi, güzel giyimli, sadeliği ve kaliteyi önemseyen ve yüzünde daima dostça bir ifadeyle gülümseyen bir insandır. Yüzündeki deneyimli sıcak ifade onunla çalışmış her insan tarafından kolaylıkla farkedilmiştir. (Mendell, 2002: 30)

Alıntıdan anlaşılacağı üzere, sanatçı eserleri ile yaşayış biçimini özdeşleştirmiş ve üretim sürecine dâhil etmiştir. Yaptığı kurumsal tasarımlarda kendi sade yaşantısı, neşesi ve bilgi birikiminden izler gözlenebilir durumdadır. Pierre Mendell kurduğu grafik tasarım stüdyosunun yaptığı kurumsal kimlik, amblem, afiş, kitap tasarımları ve düğün davetiyeleri için nasıl bir tasarım felsefesiyle konuya yaklaştığı sorulduğunda; *"elimde hiçbirşey olmadan başlarım"* demiştir. Sanatçı, üzerinde çalıştığı konuya yaklaşırkan, tamamen geçmiş tecrübelerinden ve bilgisinden kendisini ardındırarak afişe bakmaya özen göstermiştir. Bu arındırılmış bakış açısı onu tasarımlarından sade ve yalın olmaya götürmüştür. (Clivio, 2009: 52)

Mendell'in görsel dilini çözümlemeye çalışan eleştirmenler onun kusursuz "tipografi" kullanımına da mutlaka değinmişlerdir. Görsel dilinin en önemli parçası

olan yazının bir zorunluluk olduğunu anlatırken Mendell ekler; *"İyi bir afişin açıklamaya ihtiyacı yoktur"*. (Mendell, 2002: 28) Sanatçı için; afişin üzerindeki gereksiz süslemeler afişi yalnızca kalabalıklaştıran ve amacından uzaklaştıran öğelerdir. Tasarımlarını sergilediği sergi katalogları ve kitapların tasarımları ile ayrıca ilgilenen Mendell, iyi bir kitabın rahat okunuşlu, kusursuz bir dizgiye sahip olması gerektiğini ve sunulan afişlerin en büyük destekleyicisi olduğunu savunur. Sergi kataloglarının tasarımlarını bizzat kendisi yapmıştır. Kataloglardaki yazılarda çoğunlukla büyük puntolar, sayfa numarasız olarak kullanılmış, kitabın bölümlemeleri ise sanat eleştirmenlerinin eserler hakkındaki yazıları ile yapılmıştır. (Mendell, 2004: 5-11)

Münih Uluslararası Tasarım Müzesi yetkililerinden Florian Hufnaghl, Mendell için şöyle söylemiştir;

> Tasarımlarındaki göze çarpan kalite zaten kendi kendisini sergiler; güçlü, indirgenmiş formlar, hep çarpıcı ve asla iddialı değildir. Bu yolla Pierre Mendell kendi ayrıştırılmış stilini yaratmıştır. Verilen görevler ile bir tasarımcı olarak doğrudan ilgili tek bir tema üzerinden giderek başetmiştir. Bu nedenle, Pierre Mendell'in afişleri çok basit olmanın ötesinde ikna edici ve tasarım dili açısından güncelliğini korur niteliktedir. (Mendell, 2002: 55)

Alıntının ışığında, sanatçı kendisine az eleman ile çok anlam elde etmeyi ilke edinmiştir. Tasarımcı olarak Mendell'i değerlendirirken mutlaka eserlerinin çağrıştırdığı ilk anlamların üzerinde durmak gerekmektedir. Afişler incelendiğinde çoğunlukla bulunan en basit, sade ve anlaşılır tek bir çözüm üzerinde durulduğu görülmektedir. Çoğunlukla anlatmaya çalıştığı temayı tek bir imge ve sade bir metin ile vermeye gayret eden Mendell, renk seçimlerinde de karmaşadan kaçınmayı kendine ilke edinmiştir. Afiş üzerinde kullandığı tüm öğeler birbiriyle uyum ve ahenk içerisinde mesajı sunmaktadır. Çoğunlukla kendisine sorulan ve öğrenilmek isteyen tasarım felsefesi sorularına hep aynı yanıtı vermiştir. *"Elimde hiçbirşey olmadan başlarım"* (Mendell, 2004: 15). Sanatçı, geçmiş tecrübelerinden ve bilgisinden kendini arındırarak afişe bakar ve bu bakış onu tasarımlarında sade ve yalın anlamlar çağrıştırmaya götürür.

Pierre Mendell'in yayınladığı son sergi kataloğunda kendisinin de hocası olan Armin Hofmann'a dair (Basel Tasarım Okulu, İsviçre) bazı tespitler dikkat çekicidir. *"fikirler düşüncelerin sadeleştirilmiş halidir"* der sanatçı. Bu söz aslında İsviçre tasarım dilini özetler niteliktedir. Hofmann'a göre; kısa ve öz metinler kendi ağırlıkları ile varolurlar. Mendell, öğretmeninin düşüncelerini paylaştığını verdiği pekçok röportajda belirtmiştir. Mendell'e göre; "Dünya keşfedilmeyi bekleyen görseller ile doludur", bu nedenle basit, direk amaçlar gereken mesajın iletilmesi için

en doğru seçim olarak öne çıkmalıdır. Hofmann ve Mendell'in düşünce tarzından hareket eden ve üretilen Mendell eserlerini içeren en önemli yayınlardan biri olan *"At First Sight"* (İlk Görüşte) taşıdığı isim bakımından bu fikri destekler niteliktedir[5]. Mendell'in tasarımlarını içeren tüm kitaplar sanatçının tasarım stilini destekler biçimde dizilmiş ve tasarlanmıştır. Tüm kitaplar kendi içerisinde bir sanat eseri olarak da değerlendirmeye tabi tutulabilir.

2. İsveç Grid Sistemi ve Mendell'in Tasarımları üzerinde Etkisi

II. Dünya Savaşı'nın ardından *"İsviçre Grid Stili" (Swiss Grid Style)*, diğer bir deyişle *"Uluslararası Tipografik Stil"* İsviçreli tasarımcılar tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Armin Hofmann, Josep Müller Brockmann, Max Bill, Richard P Lohse, Hans Neuberg ve Carlo Vivarelli'nin öncülüğünde başlayan deneysel tipografi ve fotomontaj çalışmaları karakteristik bir özellik kazanmaya başlamıştır. Karakter olarak; soğuk, duygusal bağlamda steril bir grid stili benimsenen tasarımlarda, kurgulanmış bir düzen ve sağa ya da sola yaslanmamış tipografi, 20. yüzyılın ortalarına kadar oldukça geniş bir kitleyi etkisi altına almıştır. Bu tasarım dilini benimsemiş pekçok tasarımcı, grafik tasarımı endüstriyel üretimin bir parçası olarak görmeye başlamıştır. Bilinmeyeni daha çok araştıran ve görsel iletişimin işlevini düşündüren konseptler tasarımlarda yerini almaya başlamıştır. Fotografik öğelerin daha ağırlıklı olarak illüstrasyonların yerini aldığı ve fontların okunurluluğunun ve anlaşırlılığın süsleme niteliğinin önüne geçtiği bir düzen kitap düzenlemelerinde de hâkim olmaya başlar[6].

İdeal tasarımın yalınlık ve düzen içerisinde olması İsviçre stilinin en önemli özelliğidir. İsviçre stilini uygulayan ve aynı zamanda "Neue Grafik" dergisinin editörü olan Josef Müller Brockmann; İsviçre stilinin Amerika'da da kullanımına öncülük etmiştir. İsviçre stili tasarım elemanlarının kullanımını tamamen işlevlerine bağlar ve bu yolla gereksiz tasarım elemanlarından kurtulmayı amaçlar. Tipografik grid sistemi, imajı merkezde yer almaya zorlayarak temiz ve geometrik bir estetik elde edilmesini amaçlar. Bu grid sistemi, tasarımın tüm alanını estetik bir düzen içerisinde tanımlı hale getirir. Brockmann'a göre; tipografik ve imajsal elemanların temiz bir şekilde algılanabilir olması tasarımda öncelikli ele alınması gereken unsurların başında gelmektedir. (Meggs & Purvis, 2006: 356)

5 **(29.01.2015) PosterPage** http://www.posterpage.ch

6 **(29.01.2015) Swiss Grade Style** http://guity-novin.blogspot.com.tr

Tasarımcı artık bir sanatçı değil görsel iletişimcidir. Tasarımcı, asıl önemli olan mesajı toplum ve mesajı ileten kişi arasında ürettiği çözüm ile taşımak zorundadır. Özet olarak, Uluslararası Tipografik stilin içerisinde asimetrik elemanların matematiksel bir biçimde, belirli bir grid oluşturarak konumlandırılması sonucunda elde edilen bütünsel kompozisyon olarak ortaya çıkması sanatçıların da tasarım dillerini yeniden gözden geçirmesine sebep olmuştur. Görsel ve yazınsal mesaj bütünlüğü, kullanılan fikre uygun fotoğraf ya da illüstrasyonun kullanımı artık gereksiz süslemelerin önüne geçmiştir. Matematiksel grid sisteminin düzende yarattığı "uyum" tipografik düzenlemelerin ana çatısını oluşturmaktadır. Sans-serif metinlerin çoğunlukla kullanıldığı düzenlemeler uzak mesafelerden dahi kolaylıkla seçilebilir bir şekilde dizilmeye başlanmış, mesajın en net ve anlaşılır biçimde izleyiciye iletilmesi önem kazanmıştır. Tasarım, çözülmesi gereken bir problem olarak artık tasarımcının önüne gelmeye başlamıştır. Uluslararası bir tasarım dilinin oluşturulması bu gruba dâhil sanatçıların amacıdır[7].

Mendell, Uluslararası tipografik stilin yalın ve asimetrik grid sisteminde afişler üretirken, kompozisyon sadeliğini ön planda tutmuştur. Afiş tasarımlarında dönemin teknolojik öğeleri gereği yer yer illüstrasyonlar yer yer fotoğraf kullanımına başvurulmuştur. Slogan ve bilgi metinlerin afişlerin tamamına yakınında aynı şekilde konumlandırılmış, bu ortak dil, tasarımcının üslubunda sürekliliği destekler nitelikte ortaya çıkmıştır. Metinler çoğunlukla görsel imgeleri destekler niteliktedir. Tasarımcı genel bir mesaj bütünlüğü ortaya koymaya dikkat etmiş, afişin yapılış amacından çoğunlukla uzaklaşmamayı kendisine ilke edinmiştir. Tüm bu benzer özelliklere rağmen, sanatçıyı tamamen herhangi bir akımın ya da tasarım dilinin temsilcisi olarak görmemiz de mümkün değildir. Fakat tasarımlarında Uluslararası Tipografik dile ait olan özelliklerin bulunduğunu da yadsınamaz niteliktedir. (Hollis, 2006: 56) Mendell&Oberer stüdyo tarafından yapılmış, uyarıcı maddelere karşı bir sosyal sorumluluk afişi dikkat çekici koleksiyon parçalarından biridir. Afişte yere gelişi güzel dökülmüş uyarıcı madde toz halinde kafatası formunu oluşturmuştur. (Resim 8) Sunulan bu sade çözümde sanatçı kafatası ve ölüm çağrışımından faydalanarak seyirciyi etkisi altına alır. Armin Hofmann ve farklı sergiler için yaptığı afiş çalışmalarına ise hep en sade çözümü bulmaya odaklanır. 1989 yapımı Hofmann sergi afişinde H'yi yırtılmış bir siyah kâğıt, tramları[8] gösteren bir bölüm ve çalışma kalemleri ile özetler. (Resim 12) İsviçrenin kitap tasarımları sergisinde ise 1994 yılında İsviçre bayrağını kitap şekline sokarak en direkt çağrışımı kurgular. (Resim 14) Die Neue Sammlung için yaptığı renkli tipografik afişte ise, *"Design is an art that*

[7] **(29.01.2015) A History of Graphic Design: Chapter 42; The Swiss Grid System -- and the Dutch Total Grid** http://guity-novin.blogspot.com.tr

[8] Renkli dökümanların 4 renkten tekrar oluşturularak basılmasında kullanılan bir tekniktir.

makes itself useful" yazarak tasarımın başlı başına kendi kendini kullanışlı bir hale getiren bir sanat şekli olduğunu savunur. (Resim 13)

3. Minimalizm ve Mendell'in Tasarımları üzerinde Etkisi

1960'ların başında, "Minimalizm" adında yeni bir sanat hareketi kendisine yer edinmeye başlamıştır. Soyut Ekspresyonizm içerisinde yer alan aksiyon sanatına tepki olarak ortaya çıkan Minimalizm, bu sanat anlayışını fazla kişisel, sahte ve gerçek dışı bulduğunu manifestosunda ortaya koymuştur. Sanatın kişisel deneyimlerin bir yansıması olduğu fikrine tamamen karşı çıkan Minimalistler, sanatın kendisi dışında hiç birşeye ait olmadığını, sadece kendisini temsil ettiğini belirtmişlerdir. Minimalist sanat eserlerinde amaç, eserin tamimiyle objektif olması, ifadesiz ve kendisi dışında hiçbirşeyi temsil edecek biçimde tasarlanmamasıdır. Bütünsel geometrik formlar, sade renk paleti içerisindeki ana renkler, basit ve doğal bir biçimde kullanılmıştır. Renk, herhangi bir duyguyu ya da hissiyatı ifade etmek için kullanılan bir eleman olmaktan çıkmıştır. Çoğunlukla heykel ve resimde ortaya çıkmış bu sanat hareketi, bir süre sonra mobilyadan grafik tasarıma kadar pek çok alana yayılmıştır[9].

Minimalist sanatçılar, sanat yapıtının kendisini öne alarak; kompozisyon, karmaşık formlar, temalar, sembolik dil, tasvir kullanımları, sosyal ögeler, referans alınarak yapılan çalışmalar, geleneksel elemanlar, sanatçıya ait kişisel herhangi bir işaret Minimalist sanatçıların eserlerinde kesinlikle rastlanmayan öğeler listesinin başındadır.

En iyi iletişim ve akılda kalıcılık, kolay okunabilen ve çabuk algılanabilen görsel tasarımlar ile yapılabileceğinden kullanılan her tasarım elemanında sadeliğin gerekliliğini ortaya çıkartmaktadır. İyi bir tasarımda tasarımcı yüzeyi bir grid sistemiyle mutlaka tanımlamalı, metinlerin seçilebilirliğine (uzunluk, kelimeler ve harf aralıkları… vb) dikkat etmelidir. Renk ise en ekonomik kullanımıyla tasarım yüzeyindeki tüm elemanları destekler nitelikte kullanılmalıdır. Tasarımda estetik, denge ve uyum ölçülebilir niteliktedir. Tüm bu matematik, kuşkusuz ki seyirciyi etkileyen ana unsurdur. (Bowers, 2011: 1-5)

Mendell'in afişleri çoğunlukla sade kompozisyonları, net mesajları ve ana renkleri ile Minimalist olarak anılırlar fakat tam anlamıyla bütün tasarımlarını bu akıma dâhil etmek doğru olmaz. Tasarımcının yaşadığı döneme dair tipografik stilleri, tasarım dillerini de bünyesinde barındıran kendisine özgü bir dilinin olduğunu

[9] **(29.01.2015) Introduction to Minimal Art - Understanding Minimalism** http://understandingminimalism.com

söylememiz bu noktada önem arz etmektedir. Mendell eserlerini değerlendirirken afişlerin anlam çağrışımları, ikinci anlam ve yan anlam kargaşasından uzak sade sloganlar içeren yapılarını da göz ardı etmememiz gerekir. Bazen sadece metinin görsel öğe olarak rol aldığı afişler, mesajı taşımakla yükümlü olduklarını renklerindeki ve dizgilerindeki minimal yaklaşım ile seyirciye iletmeye çalışmışlardır. Burada aslında afişe olduğunun ötesinde bir sanatsal işlev yüklemek yerine asıl yapması gerekeni hatırlatmak istemiştir Mendell, asıl yapması gereken ise; temsil ettiği mesajı iletmesi gereken kitleye iletmektir.

1996 ve 2004 yıllarında yaptığı iki opera afişi sade görsel dilini tüm hayatı boyunca sürdürdüğünün kanıtlar niteliktedir. 1996 yılında "Figaro'nun Düğünü" oyunu için yaptığı afişte dantelden gelişi güzel bir şekilde makas ile çıkarılmış gelinlik bu kez siyah zeminde başroldedir. (Resim 15) Afişlerinin genelinde hakim olan tek imaj tek başlık düzenlemesi yeniden tarzına hakim olmuştur. 2004 yılı çalışmasında ise oyunda işlenen tecavüz konusunu bembeyaz bir kâğıdı kadınlık organını çağrıştırır şekilde yırtar ve arka plandaki kırmızı kâğıdın gözükmesini sağlar. Mesaj özet, direkt ve can alıcıdır. (Resim 9) Orada kullandığı kan rengi acıyı ve dehşeti çağrıştırmaktadır.

Ölümüne birkaç yıl kala yaptığı *"In English: Love"* konulu afiş, sosyal sorumluluk işlerine daha fazla eğildiğini gösterir niteliktedir. Arapça olarak yemyeşil bir zeminde *"Sevgi"* yazmaktadır. Altında ise aslında tüm dillerin aynı yerde buluştuğunu anlatmaya çalışır "İngilizcesi Sevgi" diyerek. (Resim 16) 2004 yılı afişlerinden biri olan *"Share"* (Paylaş) başlıklı çalışmasında ise ekmeğin ve tipografinin bölünmüş kullanımı ile insanları paylaşıma çağırır. (Resim 10) Afişte bölünmüş ekmek ve tek bir kelime vardır. Uzaktan dahi görüldüğünde biranda anlaşılabilen bu yalın ifade tarzı, sanat yaşamının son işlerinde doruğa ulaşmıştır.

Tasarladığı afişler herzaman bir etkinliği bildirmek için değil zaman zaman müzenin ya da galerinin kapalı tadilatta olduğunu seyircilere anlatmak için de duvarlarda yerini alır. Bunlardan en ünlüsü 1984 yılında yapmış olduğu *"Closed"* (Kapalı) afişidir. Afişte çarpı işarti şeklinde konumlandırılan bir badana fırçası ve onun tarafından yapılmış bir çizgi mevcuttur. (Resim 11) Müzenin tadilatta olduğunu dahi bildirirken zarif, ince düşünülmüş bir tasarım çizgisini devam ettirmeyi kendine ilke edinmiştir.

4. Sonuç

Pierre Mendell, sanat hayatı süresince yaptığı çalışmaları sınıflamaktan özellikle kaçınmış ve işlerinin kendi tanımını kendi yapacağı bir görsel dünyayı yaratmayı amaçlamıştır. Afiş örneklemine dâhil tasarımlara baktığımızda kendi içerisinde bir görsel devamlılık fark edilmektedir. Çoğunlukla dikkat çekici konsepti afişin merkezine konumlayan sanatçı, sloganı mevcut grafik tasarımcılardan öncelikli bir konumda önemseyerek çoğunlukla afişin ağırlığını taşımasına olanak tanımıştır.

Uluslararası tipografik stilin yalın ve asimetrik grid sisteminde düzenlenen afişler kompozisyon sadeliğini içerisinde tasarlanmıştır. İncelenen eleştiriler ve yorumlar sonucunda tüm afişler aynı akıma dâhil edilememiştir. Genel değerlendirme sonucunda döneme dair tasarım dilleri ve akımları bünyesinde barındıran afişler gözlenmiştir. Slogan, görseller ve grafik öğelerin yerleştirilişindeki uyum sanatçının anlatım dilindeki sürekliliği desteklemektedir. Minimalist sanat eserlerinin genel amacına uygun olarak, eserin tamimiyle objektif olması, ifadesiz ve kendisi dışında hiçbir şeyi temsil edecek biçimde tasarlanmamış olması sebebiyle afişleri Minimalist olarak değerlendirilmektedir. Afişlerin genelinde bütünsel geometrik formlar, sade renk paleti içerisindeki ana renkler, basit ve doğal bir biçimde kullanılmıştır. Renk, herhangi bir duyguyu ya da hissiyatı ifade etmek için kullanılması yerine çoğunlukla günlük hayatta karşılaşılan bir görsel ile anlam çağrışımı yapması amacıyla renklendirilmiştir. Mendell afişlerinde İki boyutlu düzlemde üç boyutlu bir algıyı yaratmaya çalışmıştır. Bu algı zaman zaman imaja koyduğu bir gölge ile bazen imajın üzerine koyduğu ikinci bir üst katman ile başarılmıştır. Çalışmaların tamamına yakınında tek bir konsept üzerinden geliştirilmiş kompozisyonlar göze çarpmaktadır.

Pierre Mendell, yarım asırı aşkın bir süre Almanya'nın görsel kültürüne en büyük katkıyı veren sanatçılar arasında gösterilmektedir. Yaptığı 3.500'e yakın eser ile zamanının sanat ve tasarım akımlarından etkilenerek kendi görsel kimliğini oluşturmuş ve grafik tasarım tarihi içerisinde kendisine yer edinmiştir. Yaşadığı döneme dair akımları kopyalamadan, etkileşim içerisinde bulunarak kendi üslubuyla yorumlamış ve yeni, kendi içerisinde belirli bir tutarlılığa sahip bir anlatım diline çevirmiştir. Az imaj, öz slogan ile afişin asıl işlevini öne çıkartmış, uluslararası anlaşılırlıkta afişler yaratmıştır. Bir tasarımcı olarak afişin bulunduğu ortam ile olan ilişkisini önemseyerek hareket etmiş, bulunduğu ülkenin ve şehrin dokusuna, insanına göre tasarım fikirleri üretmiştir. Mendell, Tasarım ve sanatın arasındaki ilişkiyi şöyle tanımlar; *"Tasarım Sanatın işlev kazanmış halidir"*.

5. Afiş Seçkisi

Resim 2 "All men are created equal" – 1995, Mendell & Oberer 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

Resim 3 "Automobile Design Process" – 1986, Die Neue Sammlung 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

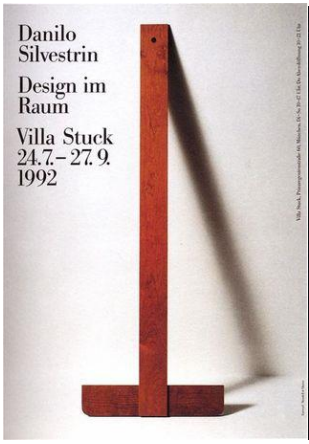

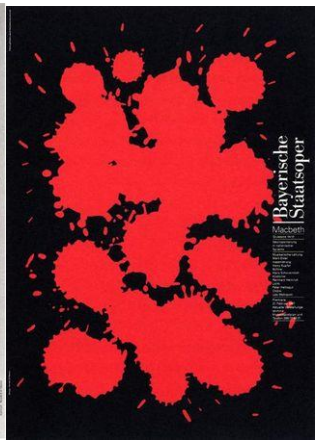

Resim 4 Villa Stuck. "Danilo Silvestrin. Interior Design". 1992, 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

Resim 5 Bavarian State Opera "Macbeth" – 1996, 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

Resim 6 Sailing regatta. "Kieler Woche" 1986, 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

Resim 7 "Japanese Posters" – Die Neue Sammlung – 1989, 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

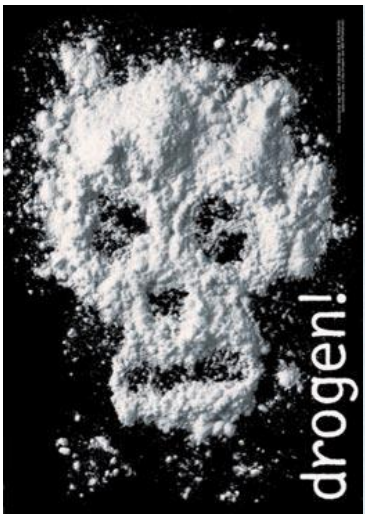

Resim 8 Mendell&Oberer – "Drugs!" – 1993, 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

Resim 9 Bavarian State Opera – "The Rape of Lucretia" – 2004, 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 9

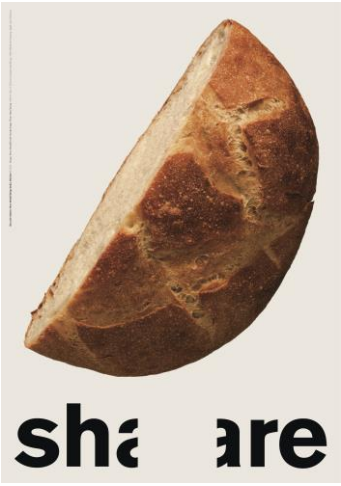

Resim 10 “Share” – 2004 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

Resim 11 Die Neue Sammlung – “Closed!” – 1984 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

Resim 12 “Armin Hofmann” – Die Neue Sammlung – 1989 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

Resim 13 “Design is an art that makes itself useful” – 1991 – Die Neue Sammlung 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

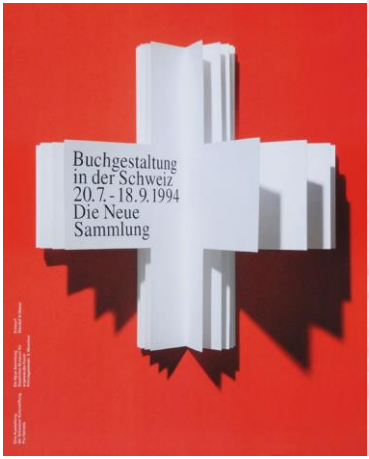

Resim 14 “Swiss Book Design” – Die Neue Sammlung – “1994, 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

Resim 15 “Japanese Packaging” – Die Neue Sammlung – 1993, 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

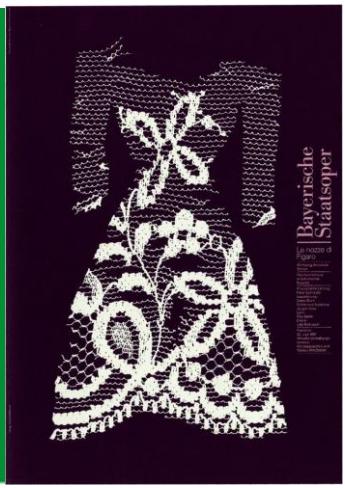

Resim 16 “In English : Love” – 2006, 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

Resim 17 Bavarian State Opera – “Le Nozze di Figaro”. 1996, 50 5/16 x 35 7/16"(128.3 x 90 cm)

KAYNAKLAR

BOWERS, Annie. *Do As The Minimalists Do.* Dayton City Paper, 2011

CLIVIO, Franco Mendell, PIERE Hanson Hans. *Verborgene Gestaltung: Dinge sehen und begreifen (Schriften zur Gestaltung) (German Edition)*, Switzerland: Zurich University of Art, 2009

MEGGS, Philip. B. ,PURVIS, Alston. W. *Meggs' History of Graphic Design.* John Wiley & Sons, Inc. , 2006

MENDELL, Pierre. *L'Art Pour L'Art*. Germany: Pierre Mendell and Lars Müller Publishers, 1996

MENDELL, Pierre. *Auf den Ersten Blick.* Germany: Pierre Mendell and Lars Müller Publishers, 2002

MENDELL, Pierre. *Graphic Design Series of 66 Selazy World Books*. Germany: Pierre Mendell and Lars Müller Publishers, 2004

MENDELL, Pierre. *Pierre Mendell: Plakate fur die Oper*. Germany: Pierre Mendell and Lars Müller Publishers, 2006

HOLLIS, Richard. *Swiss Graphic Design: The Origins and Growth of an International Style. 1920-1965.* Yale University Press: 2006

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

(Erişim Tarihi 29.01.2015) Pierre Mendell Articles / http://www.itsnicethat.com

(Erişim Tarihi 29.01.2015) Die Neue Sammlung / http://www.die-neue-sammlung.de

(Erişim Tarihi 29.01.2015) Lars Mueller Publishers / http://www.lars-mueller-publishers.com

(Erişim Tarihi 29.01.2015) Graphic Designer Pierre Mendell / http://artdaily.com

(Erişim Tarihi 29.01.2015) Pierre Mendell Works / http://www.biblio.com/pierre-mendell

(Erişim Tarihi 29.01.2015) Swiss Grade Style / http://guity-novin.blogspot.com.tr

(Erişim Tarihi 29.01.2015) PosterPage / http://www.posterpage.ch/reviews

(Erişim Tarihi 29.01.2015) Introduction to Minimal Art - Understanding Minimalism

http://understandingminimalism.com

(Erişim Tarihi 29.01.2015) A History of Graphic Design: Chapter 42; The Swiss Grid System -- and the Dutch Total Grid / http://guity-novin.blogspot.com.tr